

BOEKBESPREKING

Accountancy Accountantscontrole Verantwoordelijkheid van de accountant

Drs D. G. van Til/Drs. E. van der Wolk (Red.)

DE ACCOUNTANT VERKLAARD

Intermediair, Kluwer 1977

207 pagina's

Prijs gebonden: f 29,50

door J. M. Vecht R.A.

Het is een goede gedachte geweest van het weekblad *Intermediair* om in de jaargang 1975/1976 een serie artikelen aan het accountantsberoep te wijden. Deze goede gedachte werd na realisering tevens gevolgd door de goede daad van het bundelen en publiceren van deze artikelen.

Op zichzelf is een artikelenreeks over het accountantsberoep niets nieuws. In herinnering moge worden gebracht, dat in 1968 in het *Financiële Dagblad* een aantal artikelen over het accountantsberoep werd gepubliceerd (in 1969 verschenen in het bundeltje „Facetten van het Accountantsberoep”, Den Haag 1969), waaraan tien jaar eerder een reeks artikelen in „Maatschappij Belangen” was vooraf gegaan, welke eveneens gebundeld werd.

Is dus een bundeling van artikelen eerder vertoond, het hier te bespreken boek heeft een veelzijdigheid welke voordien nog niet werd betracht. In een 200-tal bladzijden wordt een heldere weergave van de huidige stand van het accountantsberoep gegeven, waarbij praktisch geen gebied onvermeld is gebleven.

Het boek is ingedeeld in een viertal sectoren. Als eerste een inleiding, waarin door een aantal auteurs zowel de sociologische kant van het beroep als de maatschappelijke ontwikkelingen in het beroep, van de beroepsregels, van de accountantsopleiding en de toekomstige perspectieven, zijn behandeld.

Met name wordt door Prof. Zahn het professionele beroep behandeld, terwijl de hoogleraren Nathans en Schoonderbeek de beroepsregels, internationale standaards voor de jaarrekening en het beroep en toekomstaspecten onder de loupe nemen. Neeleman tenslotte rondt de inleiding af met een beschouwing over de accountantsopleiding.

In het tweede deel van het werk worden de functies van accountants geanalyseerd. De Mare behandelt de vraag of de accountant commissaris mag worden. Reijn behandelt de accountantsfunctie bij non-profit organisaties. Vecht bespreekt de interne accountant. Mennes vraagt zich af wat de overheidsaccountant doet, terwijl Joëls en Busnac filosoferen

over de controlerende en adviserende functie van de accountant, respectievelijk de kontakten van de accountant met zijn cliënten, Van Zutphen de automatisering en Blokdijk de adviesfunctie van de accountant bespreken.

Het derde deel handelt over „Accountants en andere beroepen”. Hierin bespreken Meeles en Kuyken de verhouding accountant-belastingadviseur en accountant-organisatiedeskundige.

Tenslotte wordt een zogenaamde uitleiding verzorgd door Frielink welk opstel de veelbelovende titel draagt: „Een accountant is ook maar een mens”.

Overziet men het behandelde dan moet worden opgemerkt, dat in deze bundel allerlei zich bij het accountantsberoep voordoende ontwikkelingen en aspecten op een gelukkige wijze aan de orde komen. Wie een overzicht wil hebben van het beroep, zoals dat op dit moment funktioneert, zal naar mijn mening geen van de artikelen mogen overslaan. Het spreekt vanzelf dat ik hier niet uitgebreid op de artikelenreeks kan ingaan. Ik zal mij dan ook tot een kleine greep in het gebodene beperken, waarbij ik op enkele saillante punten in de vele bijdragen wil wijzen.

Zo is van betekenis hetgeen Prof. Zahn over de accountants in kollegiale en hiërarchische verhoudingen schrijft. Met name wordt hier (blz. 21) het bewustwordings- en vormingsproces van de openbare accountants in dienstbetrekking eindelijk onverbloemd ter sprake gebracht, waarbij Zahn wijst op de behoefte de accountant medewerker als een volwaardige functie naast die van venoot te erkennen.

Prof. Nathans behandelt maatschappelijke ontwikkelingen en wijzigingen van beroepsregels, waar bij vooral zijn opmerkingen over de twee stromingen die er bestaan ten aanzien van de toenemende socialisering van de onderneming zeker aandacht verdienen (blz. 33).

In zijn beschouwing over internationale standaards voor jaarrekening en accountantsberoep wijst Prof. Schoonderbeek (blz. 47) op het euvel dat bestaat ten aanzien van het I.A.S.C.-overleg over internationale standaards voor jaarrekeningen. Zijn konklusie: „Teneinde aanvaarding der standaards in brede kring te verkrijgen, zal op den duur vermoedelijk een tripartiete samenstelling van de I.A.S.C. (verstreckers, gebruikers en accountants) effectiever zijn”, is mij uit het hart gegrepen.

Prof. Muller behandelt aspecten van het accountantsberoep in de toekomst. In zijn uitvoerige beschouwing worden veel zaken aangeraakt, die het beroep momenteel bezighouden. Waar hij over de positie en houding van de accountant spreekt, bespeur ik een voorkeur van hem om desnoods machtsmiddelen aan te wenden om de deskundige mening van de accountant naar voren te brengen

(blz. 51). Zo stelt hij, dat als de Nederlandse accountants unaniem geweigerd zouden hebben zich akkoord te verklaren met jaarrekeningen waarin geen of nauwelijks rekening is gehouden met het effect van prijswijzigingen, dit zeker resultaat zou hebben afgeworpen. Muller is gelukkig met de toenemende neiging van accountants om een afwachtende houding, waartoe meestal neiging bestaat, voor een meer actieve in te ruilen. In zijn opstel wijst hij op door accountants gecertificeerde verantwoordingen bij jaarrekening van huishoudingen die „zo rot als een mispel” waren.

Muller's voorkeur voor machtsmiddelen blijkt ook uit hetgeen hij op bladzijde 52 opmerkt over het rekening houden met algemene en bijzondere prijsontwikkelingen in jaarverantwoordingen. Muller betreurt het, dat Nederlandse accountants niet eerder een vuist hebben gemaakt om een einde te maken aan verantwoordingen, gebaseerd op de „gulden is gulden”-gedachte. Op bladzijde 53 hoopt hij dat de gezamenlijke beroepsgeenoten „desnoods met machtsmiddelen” hun theoretisch gefundeerde inzichten ingang zullen doen vinden. En ook op bladzijde 57 onderaan spreekt hij over machtsmiddelen en macht!

Behartenswaardig zijn ook de opmerkingen van Muller over de verhouding van externe tot interne accountant (blz. 53 e.v.). Over dit beroepsaspect hebben trouwens Zahn (blz. 20) en Nathans (blz. 26 e.v.) reeds het nodige opgemerkt; bovendien heeft Vecht hier een uitgebreide bijdrage over geschreven (blz. 97 t/m 110).

Muller ontkomt eveneens niet aan het beschrijven van de invloeden, welke maatschappelijke ontwikkelingen op het accountantsberoep hebben. Wat dat betreft wordt in deze bundel trouwens veel meer rekening gehouden met maatschappijkritiek en ontwikkelingen in de maatschappij dan in voorgaande artikelenreeksen ooit het geval was en kon zijn.

Ook Neeleman's bijdrage over de accountantsopleiding wijst op maatschappelijke ontwikkelingen en de gevolgen, welke deze voor de beroepsopleiding

hebben. Daarbij acht ook hij juist het huidige tijdsbestek er een waarbij rekening met de veranderingen in het maatschappelijk gebeuren moet worden gehouden.

Zoals gezegd, aan lang niet alle bijdragen kan hier aandacht worden besteed. Uitzondering wil ik nog maken voor de laatste bijdrage, die van Prof. Frielink, waarvan de titel „Een accountant is ook maar een mens” (blz. 194 e.v.) reeds veelzeggend is.

Kennelijk meent Frielink dat het nodig is om het maatschappelijke verkeer duidelijk te maken, dat accountants geen supermensen zijn. Daarbij acht ik het in ieder geval gelukkig, dat hij wijst op de beperktheden, welke aan het beroep eigen zijn. Zo wijst hij er op bladzijde 196 op, dat de accountantsdeskundigheden niet die zijn van een manager, commercieel leider, psycholoog of bedrijfssocioloog en dat de aard van het ondernemen objectief oordelen over de kwaliteit ervan niet altijd mogelijk maakt. Eén en ander beperkt de mogelijkheid over de kwaliteit van de leiding objectieve oordelen te vormen. Of het juist is, zoals Frielink bovendien op bladzijde 197 schrijft, dat niemand zich van de beperktheid van de reikwijdte van een oordeel over de kwaliteit van de leiding beter bewust is dan de gemiddelde accountant zelf, blijft voor mij een vraag. Hoeveel is trouwens de afwijking van dit gemiddelde naar boven en naar beneden?

Ik ben mij ervan bewust aan vele bijdragen geen aandacht te hebben besteed; de beperkte plaatsruimte die er voor een recensie beschikbaar is, noopt daar nu eenmaal toe. Het is echter niet zo, dat de artikelenreeks die aandacht niet waard zou zijn. Immers, wanneer men tenslotte de bundel „De accountant verklaard” in zijn geheel overziet moet worden gezegd, dat het gebodene van kwalitatief grote waarde is. Kennisname van deze artikelenreeks, zowel voor studerende accountants als achtergrond voor hun denken, moet dan ook ten zeerste worden aanbevolen.